

Het VN-embargo tegen Irak

een interview met Chibli Mallat

Voor het Iraakse Nationale Congres (INC) verdient het VN-embargo tegen Irak voorlopig nog het voordeel van de twijfel. Chibli Mallat, directeur van het Centrum voor Islamitisch en Midden-Oosters Recht aan de *London School of Oriental and African Studies* (SOAS), voorziet de leiders van het INC van juridisch advies om hen wegwijs te maken in de complexe wereld van resoluties en internationaal recht. In die hoedanigheid was Mallat betrokken bij het ontwerpen van de VN-resoluties ten aanzien van Irak. "Ik doe dit op vrijwillige basis omdat ik begaan ben met het lot van de Irak's." Een interview over de vraag hoelang een volk nog uitgehongerd kan worden in de hoop dat de dictator eens zijn koffers pakt.

door Reinoud Leenders

Velen vinden dat het embargo tegen Irak op korte termijn een groot humanitair probleem oplevert. Mensen sterven iedere dag van de honger door gebrek aan voedsel en medicijnen. Volgens deze opvatting rechtvaardigt niets deze ellende, hoe ingewikkeld alle politieke omstandigheden ook mogen zijn. Wat vindt u van deze kritiek?

"Het is inderdaad een zeer ingewikkeld probleem. De morele vragen die het embargo oproept, zijn niet gemakkelijk op te lossen. We moeten ons echter ook richten op de historische en politieke achtergronden bij dit dilemma. Direct na de oorlog was de vraag er al of de sancties konden worden opgeheven. De sancties zijn gebaseerd op resolutie 661 van augustus 1990. Toen de oorlog voorbij was, was er het gevoel dat de sancties opgeheven konden worden. De belangrijkste redenen, de bezetting van Koeweit, was immers verdwenen. De sancties werden echter verlengd door de staakt-het-vuren-resolutie 687. Ik, maar ook anderen van het INC, begrepen daar niets van."

We zijn nu echter vier jaar verder en Irak heeft in redelijke mate meegewerkt aan de uitvoering van het ontwapeningsprogramma. Moet men zich hier tevreden mee stellen en de VN oproepen de sancties op te heffen?

"Al vlak na de oorlog hebben wij nagedacht over het dilemma van het embargo. Samen met Dr Chalabi en Bahr 'Ulum (twee vooraanstaande figuren in het INC) en een aantal Koerdische leiders hebben we toen bij de VN een voorstel ingediend voor een nieuwe resolutie. Het resultaat was resolutie 706 van augustus 1991. Ons voorstel leek erg op resolutie 706, met één belangrijk verschil: Volgens resolutie 706 mag Irak alleen olie verkopen wanneer 30 procent van de opbrengsten ten goede komen aan het Compensatieteam in Genève en aan de VN, om hun operaties in Irak te financieren. Ons voorstel hield daar geen rekening mee.

Wij stellen voor om een ranglijst op te stellen van de slachtoffers van de Iraakse crisis. Buitenlandse bedrijven, wier contracten werden opgeschort, komen dan onderaan de lijst te staan. Ze kunnen dan later hun geld krijgen, maar niet voordat de Irak's worden geholpen. Resolutie 706 is hier gedeeltelijk mee in overeenstemming, omdat het bepaalt dat tweederde van de olie-opbrengsten aan de Iraakse slachtoffers moet worden besteed."

De afgelopen dagen is een aantal voorstellen gelanceerd om resolutie 706 te wijzigen. Irak heeft ze inmiddels afgewezen. Is de Veiligheidsraad desalniettemin op de goede weg?

"Volgens de Russisch-Franse versie moeten de sancties worden opgeheven omdat aan paragraaf 22, over ontwapening, nagenoeg is voldaan. De Amerikanen willen de voorwaarden voor de verkoop van olie verzachten. Zo op het eerste gezicht vind ik het Amerikaanse voorstel zo gek nog niet. Het geld dient nog steeds voor 30 procent ter compensatie, maar in plaats van de éénmalige 1,6 miljard dollar die Irak mag verdienen, mag er nu iedere drie maanden voor 1 miljard dollar aan olie verkocht worden."

Maar de strenge controle op uitgaven uit olie-inkomsten blijft gehandhaafd?

"Ja, maar op een andere, en in mijn ogen verkeerde, manier. Nu zou het Iraakse regime aan de secretaris-generaal van de VN een cheque moeten overhandigen; pas nadat het geld volgens bepaalde richtlijnen is uitgegeven. Dit is een flexibelere regeling en niet de juiste. Zodra je *a posteriori* controle uitoeft, geef je het regime de ruimte om onder zijn verplichtingen uit te komen. Het andere element, dat positief is en dat het voor Saddam moei-

lijk maakt om deze resolutie te accepteren, is dat een vijfde deel van de opbrengsten bestemd zijn voor het Noorden, waarover Saddam geen controle heeft."

Waarom wilt u de resolutie zo streng geformuleerd zien? U zegt zelf dat dit het onwaarschijnlijk maakt dat het regime de resolutie accepteert. Hierdoor wordt het ook onwaarschijnlijk dat Iraki's, die de consequenties ondervinden van het embargo, geholpen worden door de VN.

"Kijk naar de geschiedenis van Irak in de afgelopen twintig jaar. Saddam denkt alleen maar aan zijn politieke positie. Voedsel en economische ontwikkeling komen voor hem op de tweede plaats. De bevolking leed voor de oorlog, en voor de oorlog tussen Iran en Irak al onder een vreselijke economische situatie. Natuurlijk is het nu nog veel erger. Maar als je Saddam vandaag een miljoen dollar geeft, dan zal het meeste daarvan besteed worden aan de wederopbouw van het leger."

U kunt daar wel gelijk in hebben, maar door de formulering van strenge resoluties wordt het humanitaire probleem niet opgelost.

"Maar je lost ook niets op wanneer je Saddam al het geld geeft zonder enige voorwaarden te stellen."

Ik heb het niet over het achterwege laten van voorwaarden. De voorwaarden moeten zo geformuleerd worden dat Saddam de resolutie niet kan verwerpen zonder dat dit fataal wordt voor zijn positie in Irak. Een soort compromis.

"Precies, dat compromis is het houden van toezicht. Saddam heeft er geen problemen mee dat honderd VN-inspecteurs in Irak iedere dag elke kogel tellen. Hier heeft Saddam het niet over soevereiniteit. Maar als we een internationaal monitoring system willen opzetten om er zeker van te zijn dat de bevolking voedsel en medicijnen krijgt, dan gaat hij moeillijk doen. De herformulering van resolutie 706 moet daarom nog veel strenger luiden. Humanitaire hulp zou dezelfde behandeling moeten krijgen als de wapeninspecties. Waarom maakt Saddam daar zo'n probleem van? Wat is er verkeerd aan het houden van toezicht op de distributie van voedsel? Dit vormt een veel minder ernstige inbreuk op de soevereiniteit dan het toelaten van wapeninspecteurs."

Tijdens een seminar op de SOAS zei u dat het niet de schuld van het Westen is dat er in Irak geen voedsel binnenkomt. Toegegeven, de VN hebben met resolutie 706 een regeling aangeboden om de Iraki's van voedsel te voorzien, maar betekent dit dat de VN geen enkele verantwoordelijkheid dragen voor de

huidige misère in het land?

"Strict juridisch gezien, vallen voedsel en medicijnen buiten het embargo. Praktisch gezien is dat een doodoener, vanwege de idiote economische structuur van het land. Irak produceert alleen olie. Het olie-embargo leidt dus tot tekorten aan voedsel en medicijnen. Zoals ik al eerder zei, is de verantwoordelijkheid van de VN er een van het stellen van prioriteiten. De VN dragen verantwoordelijkheid omdat ze niet de prioriteit hebben gegeven aan humanitaire hulp en mensenrechten. Als de VN de juiste prioriteiten hadden gesteld, dan zaten we nu niet met zo'n afschuwelijk dilemma. Het zou dan glashelder zijn dat Saddam als enige verantwoordelijk is voor de honger."

Dat zou prachtig zijn, maar het INC zal een standpunt moeten innemen in de huidige situatie, of de prioriteiten van de VN haar nu aanstaan of niet. Hoe gaat het INC in de toekomst aan de Iraakse bevolking uitleggen dat het in het buitenland gepleit heeft voor een embargo dat leidde tot een humanitaire catastrofe?

"Opnieuw, het ligt niet zo simpel... Uw vraag is echter terecht. Het INC heeft maar één doel en dat is de omverwerping van het huidige regime. Het gaat er dus om de meest effectieve middelen te vinden om dat te bereiken, en als een embargo daartoe behoort, dan moet het embargo op zijn plaats blijven. Als het INC gaat pleiten voor het opheffen van de sancties, dan heeft Saddam politiek gezien gewonnen. Dus beklukt het INC de zaak vanuit een politiek perspectief, niet alleen vanuit een moreel oogpunt."

Wat ik bedoel is dat hun stellingname ten aanzien van het morele dilemma nu, politieke consequenties kan hebben in de toekomst.

"Dat is helemaal niet zeker. Neem bijvoorbeeld Nelson Mandela. Iedereen wist dat de sancties tegen Zuid-Afrika de gekleurde bevolking veel harder troffen dan de blanken. Toch bleef Mandela pleiten voor de sancties totdat zijn belangrijkste politieke doel was bereikt. Het INC bevindt zich in een soortgelijke

situatie. Ik denk niet dat iemand het haar kwalijk zal nemen dat zij het embargo wilde aanhouden."

"Als de VN de juiste prioriteiten hadden gesteld, dan zaten we nu niet met zo'n afschuwelijk dilemma"

U heeft kort geleden gezegd dat als er in Irak een opiniepeiling gehouden zou worden, de meerderheid het embargo zou ondersteunen. Hoe bent u daar zo zeker van?

"Volgens mij zijn de Iraki's politiek gezien heel wat meer sophisticated dan u denkt."

Maar hoe kan je sophisticated zijn wanneer je sterft van de honger?

"Deze vraag is opnieuw veel te simpel gesteld. De Iraki's weten van het bestaan van resolutie 706 af. Saddam houdt het voedsel buiten de deur."

Maar bekijk het eens op een praktisch niveau, op de korte termijn. Tijdens het seminar op de SOAS vertelde een Iraki dat hij zojuist een telefoontje had gehad van zijn ouders in Irak. Die sterven van de honger. Voor hem betekende dat maar één ding: weg met dat embargo! Ik vind dat volkomen begrijpelijk.

"Dat is veel te simpel. Ik zal u een ander voorbeeld geven. Neem die twee Amerikanen die nu door Saddam worden vastgehouden. Als ik een familielid

was, natuurlijk zou ik dan al het mogelijke doen om ze uit die situatie te krijgen."

We hebben het hier niet over twee individuen, maar over een heel volk.

"Jawel, maar het is hetzelfde idee... Kijk, er is een veronderstelling waarover u en ik van mening verschillen. Die veronderstelling is dat ik op korte termijn een reële kans zie dat Saddam het veld ruimt. U denkt dat hij daar tot in de eeuwigheid blijft zitten. Als u mij ervan kunt overtuigen dat u gelijk hebt, dan zal ik ook pleiten voor het opheffen van de sancties."

Ik zal u niet overtuigen. Ik heb niet meer informatie over de situatie in Irak dan u. Op welke wijzen heeft het embargo geleid tot de ondermijning van Saddams positie?

"Laat me verschillende scenario's uiteenzetten. Een mogelijkheid is dat het INC in het Noorden militair wordt gemobiliseerd, net zoals de *contra's* in Nicaragua en de *moedjaheddin's* in Afghanistan. Dat vraagt om een hoop geld en militaire steun van buitenaf. Dan kan een klassieke oorlog beginnen. Als de Amerikanen bereid zouden zijn om het INC op dergelijke wijze te steunen, dan zou het een kwestie van zes maanden zijn, waarin het INC het Iraakse leger de baas wordt. Ik heb het niet erg op dit scenario omdat het tot een burgeroorlog zal leiden. Ik probeer het INC de minst gewelddadige methoden te adviseren."

Dit interview verscheen eerder in het Arabische dagblad Al-Quds.

advertentie

Israël

Het Instituut voor Internationale Excursies heeft drie verschillende reizen naar Israël op het programma staan: een vijftiendaagse overzichtsreis, een reis met veel aandacht voor de Sinaï- en Negev-woestijn en een reis voor mensen die al eens in Israël waren. Daarnaast organiseert het Instituut maatreizen voor speciale groepen. In de afgelopen periode reisden verschillende hogescholen, universiteiten en theologische groepen met het Instituut door Israël. Het Instituut heeft voorkeur voor reizen met kleine groepen.

Ook reizen naar: Barcelona, Italië (Etrurië, Apulië, Sicilië), China, Japan, Indonesië.

Syrië/Jordanië

Het Instituut voor Internationale Excursies was in deze landen pionier. Beide bestemmingen staan sinds het begin van de jaren zeventig op het programma. In de afgelopen periode is een hecht netwerk aan contacten opgebouwd waar tijdens de reizen dankbaar gebruik van wordt gemaakt. Een reis naar een land in het Midden-Oosten is niet compleet zonder aandacht te besteden aan de geschiedenis van de afgelopen decennia. Een aantal ontmoetingen zal u hierover een duidelijker beeld geven.

INSTITUUT VOOR INTERNATIONALE EXCURSIES
Meerwijklaan 4 - 1861 MB Bergen - telefoon 02208-12600 - Postbus 54 - 1860 AB Bergen

38

SOERA
mei '95